

ครูบรรเลง

นางมหาเทพกษัตรสมุห
(บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก)

ครูบรรเลง

ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ
นางมหาเทพกษัตรสมุห
(บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก)
ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส
วันจันทร์ที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

ท่านเป็นแม่คนหนึ่ง

ขรรค์ชัย บุนปาน

◉ **ครู**	คือคุรุล้น	ภาระ
บรรเลง	จิตพบพระ	พุทธเจ้า
ศิลป	ส่งศิลปะ	มนุษยชาติ
บรรเลง	โลกหยุดโศกเศร้า	สุขขึ้นประคองเคียงฯ

◉ เสียงเพลงพิณยินย้ำคำว่ารัก
ช่างหวานนักใครหนอเคล้าคลอเสียง
ฉะอ้อนออดพรอดพร่ำแจ้วจำเรียง
ประหนึ่งเพียงเพลงสวรรค์มาบรรเลง ฯ

◉ ครูเคยสั่งสอนละครร้อง
ถึงบทรบทำนองก็ต้องเร่ง
บทรักลึกซึ้งต้องถึงเพลง
เก่งไม่เก่งรู้ได้นัยกวี
เสียดายกุ๊ยประสาเราไม่เอาถ่าน
ทิ้งวันทอดวารผ่านเร็วรี่
คิดจะไปกราบตักครูสักที
กราบแต่รูป...วันนี้ไม่มีครู ฯ

นางมหาเทพกษัตรสมุห
(บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก)

ชาตะ วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๑
มตะ วันอาทิตย์ที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕
สิริรวมอายุ ๙๔ ปี ๑ เดือน ๒ วัน

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพวงมาลาวางหน้าหีบศพ และเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชทานเพลิงศพ ณ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงที่สุดแก่ผู้วายชนม์ หากนางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ได้ทราบด้วยญาณวิถีใดๆ ย่อมจะปลาบปลื้มปีติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ข้าพระพุทธเจ้า บุตร ธิดา หลานตลอดจนญาติพี่น้องและศิษย์ ของนางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายบังคมมา ณ เบื้องพระยุคลบาท ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ ทั้งจะจงรักภักดีต่อพระบรมราชจักรีวงศ์และใต้ฝ่าละอองพระบาท ไปตราบชีวิตจะหาไม่

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

บุตร ธิดา และ หลาน นางมาหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก)

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ถึงแก่กรรม สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพรรณวดี ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างสูงหาที่สุดมิได้ แก่ผู้วายชนม์

ข้าพระพุทธเจ้า ทายาททุกคนของนางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ผู้จงรักภักดีต่อฝ่าพระบาท จักน้อมรำลึกในพระกรุณาธิคุณนี้อยู่มิรู้ลืม

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

บุตร ธิดา และ หลาน ของ นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก)

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ถึงแก่กรรม สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงพระกรุณาประทานพวงมาลาวางหน้าหีบศพ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างสูงหาที่สุดมิได้ แก่ผู้วายชนม์

ข้าพระพุทธเจ้า ทายาททุกคนของนางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ผู้จงรักภักดีต่อฝ่าพระบาท จักน้อมรำลึกในพระกรุณาธิคุณนี้อยู่มิรู้ลืม

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

บุตร ธิดา และ หลาน ของ นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก)

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๒๓๒๙

สำนักพระราชวัง

๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๕

พระราชทานเพลิงศพ นางบรรเลง สาคริก (นางมหาเทพกษัตรสมุห) จ.ม. ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๙.๐๐ น. เชิญหีบศพออกตั้งบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาวัดเทพศิรินทราวาส ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบก้านแย่งประกอบศพ

วันจันทร์ที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๕.๐๐ น. เชิญหีบศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ไปในการพระราชทานเพลิงศพ.

ประภาพรรณ/พิมพ์/สุมาลี/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นางบรรเลง สาคริก (นางมหาเทพกษัตรสมุห) เพื่อทราบ เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๕๒๙๐

สำนักพระราชวัง

๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๕

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ นางบรรเลง สาคริก (นางมหาเทพกษัตรสมุห) จ.ม. ที่เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๗.๐๐ น.

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/วีระศักดิ์/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นางบรรเลง สาคริก (นางมหาเทพกษัตรสมุห) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

ประวัติ

นางมหาเทพกษัตรสมุห
(บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก)

เกิด	วันพฤหัสบดี ๑๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๕๑ ที่บ้านหน้าวังบูรพาภิรมย์ฯ กรุงเทพมหานครฯ
บิดา	หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) บุตรครูสิน ศิลปบรรเลง ครูดนตรีที่ "บางช้าง" อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
มารดา	นางประดิษฐไพเราะ (โชติ ศิลปบรรเลง) บุตรีพันโท พระประมวลประมาณพล (พัน หุราพันธุ์) สมุหบัญชีกระทรวงกลาโหม

พี่น้อง เกิดจาก นางประดิษฐไพเราะ (โชติ ศิลปบรรเลง)

๑. ด.ญ.สร้อยไข่มุกด์ ศิลปบรรเลง	ถึงแก่กรรม
๒. ด.ญ.ศุกร์ดารา ศิลปบรรเลง	ถึงแก่กรรม
๓. คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต.จ.	ถึงแก่กรรม
สมรสกับนายประสงค์ ไชยพรรค	ถึงแก่กรรม
๔. นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก)	**ถึงแก่กรรม**
สมรสกับพระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง สาคริก)	ถึงแก่กรรม
๕. ด.ช.ศิลปสราวุธ ศิลปบรรเลง	ถึงแก่กรรม
๖. นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง	ถึงแก่กรรม
สมรสกับนางลัดดา ศิลปบรรเลง (สารตายน)	
๗. นางชัชวาลย์ จันทร์เรือง	ถึงแก่กรรม
สมรสกับนายกุมุท จันทร์เรือง	ถึงแก่กรรม

พี่น้อง เกิดจาก นางฟู ศิลปบรรเลง (หุราพันธุ์)
บุตรีพันโท พระประมวลประมาณพล (พัน หุราพันธุ์) สมุหบัญชีกระทรวงกลาโหม

๑. นางภัลลิกา ศิลปบรรเลง	ถึงแก่กรรม
สมรสกับจ่าเร่งงานรัดรุด (เฉลิม รุทระวณิช)	ถึงแก่กรรม
๒. นายขวัญชัย ศิลปบรรเลง	ถึงแก่กรรม
สมรสกับนางทองสุก	ถึงแก่กรรม
และนางวิมล ศิลปบรรเลง (ฉ่ำมาลี)	

๓. นาวาเอกพิเศษ สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น.
สมรสกับภญ.ฉวีวรรณ ศิลปบรรเลง (เปรุนาวิน) ถึงแก่กรรม
๔. นายสนั่น - นางนพคุณ ศิลปบรรเลง (ลาภเอนก)

สามี ขุนตำรวจเอก พระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง สาคริก) ถึงแก่กรรม

บุตร บุตร บุตรเลี้ยง และบุตรบุญธรรม รวม ๑๑ คน

บุตร ๔ คน
๑. นางสาวมาลินี สาคริก
๒. นายนิคม - บังอร สาคริก (เข็มขจร)
๓. ผศ.เพียงเพ็ญ (สาคริก) - นายจักก์ชัย พานิชพัฒน์
๔. นายชนก สาคริก

บุตรเลี้ยง ๖ คน
(เกิดจากพระมหาเทพกษัตรสมุห - เนื่อง สาคริก และ นางสนิท ภมรสูต ๕ คน)
๑. ศ.ระพี - กัลยา สาคริก (มนตริวัต)
๒. นายสมพัทธ์ สาคริก
สมรสกับนางสมพงษ์ สาคริก (กิจภักดี) ถึงแก่กรรม
๓. นายพจนา สาคริก
สมรสกับนางอุไร สาคริก (มีสวัสดิ์) และ นางประทิน มาลัยทอง
๔. พลเรือโทมนู - ชมเพลิน สาคริก (นาคอะคร้าว)
๕. เรือเอกอุสาห์ สาคริก ร.น.
สมรสกับ ผศ.ดร.พรรณินี สาคริก (รุทระวณิช) ถึงแก่กรรม
และนางทิษฎา สาคริก (ดวงมณีมูล)
(เกิดจากพระมหาเทพกษัตรสมุห-เนื่อง สาคริก และ นางเหรียญ ทองมินทร์ ๑ คน)
๖. นางเสาวนีย์ (ทองมินทร์) - รศ.นพ.เมืองทอง แขมมณี

บุตรบุญธรรม รับหลานเป็นบุตรบุญธรรม ๑ คน
(เกิดจากนายนิคม สาคริก และ นางยุพิน แก่นพระธูป - ถึงแก่กรรม)
๑. นางสาวธัญญารัตน์ สาคริก

หมายเหตุ นอกจากนี้ ยังได้รับอุปการะหลานจากครอบครัวญาติ - นางผะอบ (หุราพันธุ์) และ นายบุญมาก อนันตศัพท์ รวม ๕ คน (ทุกคนเรียกท่านว่า "คุณแม่เลง")
๑. นางลัดดาวัลย์ อายนบุตร (อนันตศัพท์)
สมรสกับนายผอวบ อายนบุตร ถึงแก่กรรม
๒. นางอัญชลี อนันตศัพท์ ถึงแก่กรรม
๓. นางเสาวภาคย์ อักษรานุเคราะห์ (อนันตศัพท์) ถึงแก่กรรม
สมรสกับนายสรวง อักษรานุเคราะห์
๔. นางนงลักษณ์ สท้านไตรภพ (อนันตศัพท์)
สมรสกับนายสุรชาติ สท้านไตรภพ

๕. นางอมรา แฮริส (อนันตศัพท์) Mrs. Amara Harris

สมรสกับ Mr.Harris ถึงแก่กรรม

หลาน รวมทั้งสิ้น ๓๐ คน (หลาน จากครอบครัวของบุตร ๖ คน)

เหลน รวมทั้งสิ้น ๓๒ คน (เหลน จากครอบครัวของบุตร ๓ คน)

ครอบครัวของบุตร ๒ ครอบครัว

๑. นายนิคม สาคริก - นางยุพิน แก่นพระธูป ถึงแก่กรรม

๑.๑ นางสาวธัญญารัตน์ สาคริก

นายนิคม - บังอร สาคริก (เข็มขอร)

๑.๒ นายอัษฎาวุธ สาคริก

๑.๓ นายคมกริช - พุทธชาด สาคริก (วินิจฉัยกุล)

๑.๓.๑ ด.ญ.นลิน สาคริก

๒. ผศ.เพียงเพ็ญ (สาคริก) - นายจักก์ชัย พานิชพัฒน์

๒.๑ นางอรกานดา (พานิชพัฒน์) - นายปเรตร์ อรรถวิภัชน์

๒.๑.๑ ด.ช.ปิยพัทธ์ อรรถวิภัชน์

๒.๑.๒ ด.ช.นัฐพล อรรถวิภัชน์

๒.๒ นางภัทรานุช (พานิชพัฒน์) - นายปกรณ์ มโนรมย์ภัทรสาร

๒.๓ นายกุลจักก์ - เพียงเพ็ญ พานิชพัฒน์ (เจษฎาพันธ์)

ครอบครัวของ บุตรเลี้ยง ๖ ครอบครัว

๑. ศาสตราจารย์ระพี - กัลยา สาคริก (มนตริวัต)

๑.๑ นายระวิพรรณ - คาเรน สาคริก (Karen Reed)

๑.๑.๑ นายระพีพรรณ เรย์ สาคริก (Ray R.-Sagarik)

๑.๒ นายพีระพงศ์ - นวลศรี สาคริก (กาญจนพนัง)

๑.๒.๑ นายฤคุพงศ์ สาคริก

๑.๓ นายวงษ์ระวี - ศุภณีวรรณ สาคริก (บำรุงตระกูล)

๑.๓.๑ นางสาวระวีวรรณ สาคริก

๑.๔ นางมาลีกันยา สาคริก - นายรัฐ เพียรสกุล

๑.๔.๑ นางสาวชมชนรรฐ สาคริก(บุตรบุญธรรม ศ.ระพี-กัลยา สาคริก)

๑.๔.๒ นายรัฐพล ผลพันธิน

๒. นายสมพัทธ์ - สมพงษ์ สาคริก (กิจภักดี)

๒.๑ นายวรพนธ์ - บุญมา สาคริก (รักษาดี)

๒.๑.๑ นางสาววรมาลี สาคริก

๒.๑.๒ นายสุขเกษตร สาคริก

๒.๒ นายณพร - เพ็ญศรี สาคริก (วัฒนไทยสวัสดิ์)

๒.๒.๑ นางสาววิไลพร สาคริก

๒.๒.๒ นายภาณุพัทธ์ สาคริก

๒.๓ นายอมรพิชญ์ - รสสุคนธ์ สาคริก (เจริญผล)

๒.๓.๑ นางสาวรัตนวดี สาคริก

๒.๓.๒ ด.ช.อรรถพล สาคริก

๒.๔ นายนิจพงศ์ - อรสา สาคริก (พิพัฒน์โชติกุล)

๒.๔.๑ ด.ช.ธีรพงศ์ สาคริก

๒.๕ นางสาววงศ์กานดา สาคริก

๒.๕.๑ ด.ญ.ธิดารัตน์ สาคริก

นายสมพัทธ์ สาคริก

๒.๖ นายสุพจน์ - สุรีน สาคริก (เกตุแก้ว)

๒.๖.๑ ด.ญ.จีรภา สาคริก

๒.๖.๒ ด.ช.สัมพันธ์ สาคริก

๓. นายพจนา - อุไร สาคริก (มีสวัสดิ์)

๓.๑ นางพจนีย์ (สาคริก) - นายณรงค์ พรพิสุทธิ์

๓.๑.๑ นางสาวชญานิษฐ์ พรพิสุทธิ์

๓.๑.๒ นายไปศล พรพิสุทธิ์

๓.๒ นางพจนารถ สาคริก - นายรอบรู้ วิริยะพันธุ์

๓.๒.๑ นางสาวรับพร วิริยะพันธุ์

๓.๒.๒ นายปภณ วิริยะพันธุ์

๓.๒.๓ ด.ช.รัฐพล วิริยะพันธุ์

๓.๓ นายสัมพันธ์ศักดิ์ - บุญสม สาคริก (อยู่เล็ก)

๓.๓.๑ นางสาวกัญญารัตน์ สาคริก

๓.๔ รศ.ดร.กฤษณะ - รัตนาภรณ์ สาคริก (อินตานอน)

๓.๕ นายนเรศ สาคริก ถึงแก่กรรม

๓.๕.๑ นายวรเทพ สาคริก

๓.๖ นายจักรา สาคริก

๓.๖.๑ นายครรชิต สาคริก

นายจักรา - อุษณีย์ สาคริก (เกาะเหมือน)

๓.๖.๒ ด.ญ.สิตานันท์ สาคริก

๓.๗ นายคณากร - ปัทมา สาคริก (เจนถนอมม้า)

๔. พลเรือโทมนู - ชมเพลิน สาคริก (นาคอะคร้าว)

๔.๑ ผศ.ทรงชม จุลาคัย (สาคริก)

๔.๑.๑ ด.ญ.อาจรีย์ จุลาคัย

๕. เรือเอกอุสาห์ สาคริก ร.น. - ผศ.ดร.พรรณินี สาคริก ถึงแก่กรรม

๕.๑ นายกิติยศ - จันทร์จิรา สาคริก

๕.๒ นางนวลนารา (สาคริก) - นายนัฐ นาคะนิธิ

เรือเอกอุสาห์ - ทิษฎา สาคริก

๕.๓ นายปุณณวิช สาคริก

๖. นางเสาวนีย์ (ทองมินทร์) - รศ.นายแพทย์ เมืองทอง แขมมณี

๖.๑ นายชฎิล - เพ็ญสิน แขมมณี (ชวนะคุรุ)

๖.๑.๑ ด.ญ.ณิชาพัชร แขมมณี

๖.๑.๒ ด.ช.ณชพล แขมมณี

๖.๒ นางดนยา (แขมมณี) - พ.ต.อ.เพชรัตน์ แสงไชย

๖.๑.๑ ด.ช.พชร แสงไชย

๖.๑.๒ ด.ช.พสธร แสงไชย

๖.๓ นายฐิติ แขมมณี

การศึกษา และการรับราชการ

พ.ศ. ๒๔๖๑ จบชั้นประโยคประถมศึกษา จากโรงเรียนศรีจิตรสง่า (ในเครือโรงเรียนราชินี)

พ.ศ. ๒๔๖๖ จบชั้นประโยคมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนราชินี

พ.ศ. ๒๔๖๗ ขณะที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ ๗ โรงเรียนราชินี ลาออกและได้บรรจุเป็นครูโรงเรียนเบญจมราชาลัย (สอนวิชาขับร้องดนตรีไทยและภาษาอังกฤษ)

พ.ศ. ๒๔๖๘ สมัครสอบได้วิชาชุด ครูพิเศษประถมศึกษา (พ.ป.)

พ.ศ. ๒๔๗๒ สมัครสอบได้วิชาชุด ครูพิเศษมัธยมศึกษา (พ.ม.)

พ.ศ. ๒๔๗๕ ย้ายโอนไปเป็นครูโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๔๘๐ ย้ายโอนไปเป็นครู โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการวิทยุศึกษา ของกองเผยแพร่การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำหลักสูตรวิทยุโรงเรียนและบทเรียน วิชาดนตรีและขับร้อง ออกอากาศทางวิทยุศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๑ สอบผ่านหลักสูตรภาษาอังกฤษ A.U.A ได้รับทุนศึกษาดูงานการสอนดนตรีที่ The Phillippines Normal College ประเทศฟิลิปปินส์ ๑ ปี

พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับเชิญ ในฐานะผู้แทนประเทศไทย โดยการคัดเลือกของกระทรวงศึกษาธิการไปประชุมสัมมนาเรื่องการละครภาษาสันสกฤตที่ประเทศอินเดีย ๓ เดือน

พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการจัดทำหลักสูตรและดำเนินการอบรม วิชาขับร้องและดนตรี สำหรับครูในสังกัดโรงเรียนฝึกหัดครูทั่วประเทศที่โรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา

พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้รับการแต่งตั้งจากคุรุสภาเป็นรองประธานคณะกรรมการ จัดทำหลักสูตรอบรมศึกษาภาคฤดูร้อน (อ.ศ.ร.) วิชานาฏศิลป์ดนตรี และดำเนินการจัดอบรมครูประจำการฯ ที่สมัครเข้ารับการอบรมฯ ทุกปี ร่วมกับกองส่งเสริมวิทยฐานะกรมการฝึกหัดครู ซึ่งเป็นผู้รับรองวุฒิให้เป็นชุดหนึ่งของ วิชาครูชุด ครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) จัดอบรมฯ ทุกปี จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๘

พ.ศ. ๒๕๑๑ เกษียณอายุราชการในตำแหน่งอาจารย์เอก หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ดนตรีวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

เครื่องราชอิศริยาภรณ์

๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๑	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธันวาคม พ.ศ..๒๕๐๘	จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
	นอกจากนี้ยังได้รับเหรียญจักรพรรดิมาลาและเหรียญกาชาดสรรเสริญ

ผลงาน

พ.ศ. ๒๔๖๖	ในการประชันวงดนตรี (ครั้งสำคัญ) ที่วังบางขุนพรหม ได้เป็นผู้ขับร้องของ "วงวังบูรพาภิรมย์" และได้รับรางวัลที่ ๒ ในการประชันครั้งนั้น
พ.ศ. ๒๔๘๕	ร่วมกับญาติพี่น้อง "ศิลปบรรเลง" ตั้งคณะละครเวที แสดงละครเรื่อง "ผกาวลี"ที่โรงละครของกรมศิลปากร และได้แสดงละครวิทยุเป็นตัวเอกประจำคณะ"ขุนลีลาศาสตร์สุนทร" (ละครไขปัญหาชีวิตคณะแรกที่เป็นต้นแบบให้เกิดคอลัมน์ไขปัญหาชีวิตในหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ)
พ.ศ. ๒๕๒๔	ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จัดงาน "มหกรรมดนตรีศรีศตวรรษ" ฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปีเกิดหลวงประดิษฐไพเราะฯและดำเนินงานสืบสานดนตรีไทย โดยจัดตั้งชมรมดนตรีไทยของมูลนิธิฯ ดำเนินกิจกรรมสอนดนตรีไทย ทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ ตลอดมากว่า ๒๐ ปี
พ.ศ. ๒๕๓๔	ได้รับการประกาศเกียรติคุณ เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะและการช่างฝีมือ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๕	ดำรงตำแหน่ง ประธานมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ดำเนินงานจัดกิจกรรมประกวดดนตรีไทยฯ จัดมหกรรมดนตรีไทยฯ และร่วมกับองค์กรอื่นๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมดนตรีไทยอย่างต่อเนื่องตลอดมา
พ.ศ. ๒๕๔๔	จัดงาน "มหกรรมดนตรีศรีรัตนโกสินทร์" ฉลองครบรอบ ๑๒๐ ปีเกิดหลวงประดิษฐ์ไพเราะฯ ร่วมจัดงาน "ดุริยกวีศรีสยาม" กับบริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ และร่วมจัดงาน "๑๒๐ ปี ๓ ครูดนตรีไทย" กับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๕	ร่วมจัดงาน "ราตรีประดับดาว" เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสถาบันพระปกเกล้าฯ

จากซ้าย ชัชวาลย์ จันทร์เรือง (ศิลปบรรเลง), คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง, นางประดิษฐไพเราะ (โชติ ศิลปบรรเลง), หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง), นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก) และนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ถ่ายที่บ้านบาตร เมื่อหลวงประดิษฐไพเราะฯ อายุครบ ๗๐ ปี และครบรอบแต่งงาน ๕๐ ปี กับนางโชติ พ.ศ. ๒๔๙๔

สามพี่น้อง
ผู้สืบสานดนตรีไทยจากบิดา
ลูกหลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)
ซ้าย-นางมหาเทพกษัตรสมุห
(บรรเลง สาคริก)
บุคคลดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม
กลาง-นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
ศิลปินแห่งชาติ
สาขาการแสดง ดนตรีสากล
ขวา-คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
ศิลปินแห่งชาติ
สาขาการแสดง ดนตรีไทย

กับพี่สาวและน้องสาว
ซ้าย-ชัชวาลย์ จันทร์เรือง
กลาง-คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
ขวา-บรรเลง สาคริก

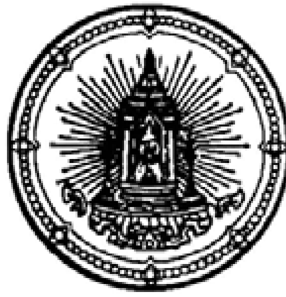
ถวายพวงมาลัยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

หลังเข้ารับพระราชทานโล่เชิดชูเกียรติ บุคคลดีเด่นด้านวัฒนธรรม

นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก) เข้ารับพระราชทานโล่เชิดชูเกียรติในฐานะบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔

คำประกาศเกียรติคุณ
นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก)
ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม
สาขาศิลปะ การช่างศิลปะและการฝีมือ
พ.ศ.๒๕๓๓

นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ชาวกรุงเทพมหานคร เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๕๑ ปัจจุบันอายุ ๘๒ ปี เป็นบุตรหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีชีวิตคลุกคลีอยู่กับการเล่นดนตรีมาตั้งแต่เด็ก มีความสามารถเล่นดนตรีได้ทั้งเครื่องตีและเครื่องสายทุกชนิด ที่ถนัดที่สุดคือระนาดทุ้ม เมื่อครั้งยังรับราชการได้เป็นผู้จัดตั้งวงดนตรีในสถานศึกษาที่ได้ปฏิบัติราชการทุกแห่ง เป็นผู้ริเริ่มให้มีการประกวดขับร้องเพลงไทยและดนตรีไทยในงานอนุกาชาดและงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน เป็นกรรมการจัดทำบทเรียนดนตรีนาฏศิลป์ ทางวิทยุโรงเรียน เป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีไทยที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงประสานมิตร เขียนตำราดุริยางคศิลปไทย ให้แก่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ และชมรมดนตรีไทยเพื่อสืบทอดมรดกทางด้านดนตรีไทย ประกอบกับเป็นผู้มีคุณธรรมสูง มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ทั้งด้านวิชาการและกำลังใจกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะ การช่างศิลปะและการฝีมือ

ประวัติชีวิต

นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) สกุลเดิม ศิลปบรรเลง เกิดวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๕๑ ที่บ้านถนนมหาไชย หน้าวังบูรพาภิรมย์ กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และนางประดิษฐไพเราะ (โชติ ศิลปบรรเลง) สกุลเดิม "หุราพันธุ์" มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๘ คน

ชีวิตครอบครัว สมรสกับพระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง สาคริก) มีบุตรธิดาด้วยกัน ๔ คน ชาย ๒ คน หญิง ๒ คน

ปัจจุบันพักอยู่บ้านเลขที่ ๔๗ ถนนเศรษฐศิริ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ โทร ๐๒ - ๒๗๙๑๕๐๙

อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

ตำแหน่งปัจจุบัน เป็นประธานมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

การศึกษา

พ.ศ. ๒๔๖๑ สำเร็จประถมศึกษาจากโรงเรียนศรีจิตสง่า (สาขาโรงเรียนราชินี)

พ.ศ. ๒๔๖๖ สำเร็จมัธยมศึกษาจากโรงเรียนราชินี

พ.ศ. ๒๔๖๘ สำเร็จวิชาชุด ครูพิเศษประถมศึกษา (พ.ป.)

พ.ศ.๒๔๗๒ สำเร็จวิชาชุด ครูพิเศษมัธยมศึกษา (พ.ม.)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๔๖๕-๒๔๖๖ ครูผู้ช่วยสอนขับร้อง โรงเรียนราชินี (ขณะที่ยังเป็นนักเรียน)

พ.ศ. ๒๔๖๗-๒๔๗๔ ครูสอนขับร้องและดนตรี โรงเรียนฝึกหัดครูเบญจมราชาลัย

พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๗๙ ครูสอนขับร้องฯ โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๑๑ หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์และดนตรีที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

ผลงาน

ผลงานด้านเพลง แต่งเนื้อร้องบทเพลง ตัวอย่างเช่น เพลงฉิ่งฉับ เพลงแขกระเริง เพลงระบำรำมะนา เพลงกาเรียนทองชั้นเดียว เพลงนกกางเขน นิทานเพลงเรื่องนารีผล เพลงปู เพลงพญาหงส์ทอง นิทานเพลงเรื่องนกกระสากับหมาจิ้งจอก นิทานเพลงเรื่องกบเลือกนาย เพลงญี่ปุ่นรัญจวน เถา เพลงญวนรำพึง เถา เพลงภูลาว เถา เพลงลาวน่านเจ้า เถา

แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลง ตัวอย่างเช่น เพลงแถวตรง เพลงร่างกายของเรา เพลงไอ้โม่ง

ผลงานดีเด่น

เป็นกรรมการจัดทำบทเรียน ดนตรีนาฏศิลป์ทางวิทยุโรงเรียนของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ บทเพลงของท่านนอกจากจะสนุกสนานเป็นที่พึงพอใจของเด็กๆ แล้ว ยังเป็นคติสอนใจเด็กๆ และให้ความรู้ในเรื่องนิทานของไทย และนอกจากประโยชน์ที่กล่าวมาแล้ว ท่านยังเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์เพลงใหม่ๆ ร่วมกับบุตรชายของท่านคือ เพลงญี่ปุ่นรัญจวน เถา เพลงญวนรำพึง เถา เพลงภูลาว เถา เพลงลาวน่านเจ้า เถา

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

ได้รับพระราชทาน "เสมาทองคำ ร.พ." จากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ

ความประพฤติ คุณธรรม ศีลธรรม

นางมหาเทพกษัตรสมุห อยู่ในครอบครัวที่ดี มีความอบอุ่นทุกคนรักใคร่ปรองดองช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ประดุจดังเป็นบุตรจากบิดามารดาเดียวกัน ทุกคนรักศิลปะและต้องการที่จะส่งเสริมเผยแพร่สร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรีและเพลงไทย ทำให้ทุกคนมีใจมุ่งมั่นที่จะทำงานด้วยความเสียสละ จึงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจที่นางมหาเทพกษัตรสมุห ทำงานด้วยความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ขณะรับราชการก็ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย เพราะมีใจมุ่งมั่นเพียงให้ผลงานดี นำชื่อเสียงให้สถาบันเท่านั้น

เป็นผู้ที่มีจริยาวัตรงดงาม ให้เกียรติและยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง แม้ท่านจะมีศิษย์อยู่ทั่วประเทศ ถ้าศิษย์มีตำแหน่งการงานสูง หรือได้รับเกียรติเช่น ได้รับพระราชทานราชทินนาม ดัง คุณหญิงกรองแก้ว ปทุมานนท์ ซึ่งเคยเป็นศิษย์และต่อมาได้เป็นผู้บังคับบัญชา ท่านก็ยกย่องให้เกียรติแม้แต่คำเรียกขานก็เรียกคุณหญิงทุกครั้ง แสดงว่าท่านเป็นผู้มีจริยวัตรงดงาม

นางมหาเทพกษัตรสมุห เป็นผู้มีคุณธรรมสูง เป็นผู้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ทั้งวิชาการและกำลังใจ ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนครู หรือศิษย์จากความมีน้ำใจของท่านเป็นที่รักของบุคคลทั่วไป

ดังปรากฏว่า เมื่อมีการจัดงานครบรอบวันเกิดของท่านจะมีทั้งญาติมิตรและศิษย์มาร่วมงานอย่างคับคั่ง ทุกคนมาพร้อมกันด้วยความรักและเคารพ บ้างก็จัดการออกร้านอาหาร บ้างก็ร้องเพลง บ้างก็บรรเลงดนตรีด้วยความเต็มใจที่จะมาร่วมให้ความสุขแก่ท่าน

งานด้านบริการสังคม

สมัยที่ยังรับราชการ

๑. จัดวงดนตรีไทยและการแสดงของสวนสุนันทาไปบรรเลงและแสดงในงานรื่นเริงของกระทรวงศึกษาธิการและบ้านข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

๒. จัดละครการกุศลเรื่อง "โสนน้อยเรือนงาม" แสดงหน้าพระที่นั่ง หารายได้ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคนตาบอด

๓. จัดละครเรื่อง "มัทนะพาธา" ไปแสดงที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดสุรินทร์ เพื่อหารายได้สมทบทุนสร้างตึกคหกรรมของโรงเรียนนั้น

๔. ให้ความรู้และสอนดนตรีไทยให้กับครูดนตรีไทยและผู้สนใจเรียนดนตรีไทยทั่วไป

๕. หลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ มีละครวิทยุแบบไขปัญหาชีวิต รายการขุนลีลาศาสตร์สุนทร นางมหาเทพกษัตรสมุห แสดงเป็น นางลีลาศาสตร์สุนทร และได้อนุญาตให้ใช้สถานที่ที่บ้านเป็นที่ฝึกซ้อมก่อนการแสดง

๖. เป็นผู้พากย์ภาพยนตร์เป็นคนแรก เป็นตัวเอกเรื่องชนวนกรรม ที่โรงภาพยนตร์ศรีอยุธยา

๗. แสดงละครเรื่อง "น.ส.สง่า รูปวิไล" บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖

๘. เป็นผู้ควบคุมวงดนตรีไทยไปบรรเลงที่วิทยุ อ.ส. (อัมพรสถาน)

เมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว

๑. เป็นผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ และชมรมดนตรีไทย ร่วมกับคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ผู้พี่สาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยต่อจากบิดาคือ หลวงประดิษฐ

ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สำหรับสถานที่ทำการมูลนิธิและชมรมดนตรีไทยนั้น นางมหาเทพกษัตรสมุห ได้เสียสละพื้นที่ในบ้านเป็นที่ทำการ เมื่อเริ่มก่อตั้ง คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นประธานมูลนิธิ

๒. เป็นประธานมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ คนปัจจุบัน หลังจากที่คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ถึงแก่อนิจกรรมแล้ว

๓. จัดสอนดนตรีไทยให้แก่สมาชิกของชมรม

๔. ให้ความร่วมมือกับองค์กรอื่น เช่น สมาพันธ์ประสานงานเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๒๕-๒๕๒๘) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๐) และสภาสตรีแห่งชาติ ประกวดดนตรีไทยรางวัลศรทอง โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษาจนถึงปัจจุบัน

๕. เป็นกรรมการประกวดดนตรีไทยชนิดต่างๆ ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ทุกปี

ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานดีเด่นและโอกาสที่จะปฏิบัติต่อไป

นางมหาเทพกษัตรสมุห สามารถเล่นดนตรีไทยได้ทั้งเครื่องตีและเครื่องสายได้ทุกชนิด แต่ที่ถนัดมากคือ ระนาดทุ้ม ฉะนั้นจึงมีโอกาสแสดงฝีมือทางดนตรีไทยในการรับแขกเมืองหลายครั้ง ตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนโรงเรียนราชินี และในสมัยรัชกาลที่ ๗ ได้เคยถวายตัวเป็นข้าหลวงในวังมโหรี และล่ามรับแขกเมือง รับพระราชทานเสมาทองคำ ร.พ. จากพระหัตถ์ สมเด็จพระนางรำไพพรรณีฯ เนื่องจากนางมหาเทพกษัตรสมุหเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ขณะที่เป็นข้าหลวงอยู่นั้นจึงได้รับเลือกให้เป็นผู้ต้อนรับแขกเมือง เช่น ผู้สำเร็จราชการสิงคโปร์ และ เจ้าชายเดนมาร์ก เป็นต้น

สมัยที่นางมหาเทพกษัตรสมุหเป็นครูที่โรงเรียนเบญจมราชาลัยและโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ มีผลงานเด่นดังนี้คือ

๑. เป็นผู้ตั้งวงดนตรีไทยจนสามารถออกงานบริการชุมชนได้

๒. จัดให้มีการประกวดขับร้องเพลงไทย ดนตรีไทย และละครในงานอนุกาชาดและงานศิลปหัตถกรรม

๓. เป็นผู้คิดให้มีดนตรีประกอบท่ากายบริหารในการประกวดกายบริหารของนักเรียนในงานศิลปหัตถกรรม

ต่อมานางมหาเทพกษัตรสมุหได้ย้ายไปเป็นครูสอนที่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยครูสวนสุนันทาในปัจจุบัน มีผลงานเด่นคือ

๑. เป็นผู้ตั้งวงดนตรีไทย ฝึกซ้อมดนตรีและเพลงไทย จนชนะเลิศการประกวดในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนและงานอนุกาชาด

๒. จัดการแสดงละคร จากบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๔๙๓ ที่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย การแสดงละครครั้งนั้นพยายามทำให้ได้ใกล้เคียงกับละครของกรมศิลปากร คือมี ร้อง รำ และฉากสวยงาม การรำนั้นได้เชิญครูจากกรมศิลปากรมาหัดให้ ส่วนการบรรจุเพลงและดนตรีนั้นนางมหาเทพกษัตรสมุหจะเป็นผู้เลือกให้เหมาะสมกับตัวละครซึ่งแสดงบทต่างๆ สำหรับฉากละครนั้นในระยะแรกได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครองนักเรียน ในระยะหลังจึงได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ทางศิลปะของวิทยาลัย เพราะการแสดงละครของโรงเรียนสวนสุนันทาเป็นที่นิยมของผู้ชมมาก จึงได้จัดให้มีการแสดงทุกปี โดยใช้ตัวละครจากนักเรียนฝึกหัดครูเป็นหลัก ส่วนนักเรียนประถมและมัธยมจะแสดงระบำสลับฉาก การจัดการแสดงละครของนางมหาเทพกษัตรสมุหได้ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียนเป็นอย่างมากจนปัจจุบันนี้ก็ยังมีผู้ที่เคยได้ชมละครกล่าวถึงกันอยู่

๓. เป็นผู้ริเริ่มให้มีการรำชัดชาตรีในละครบางเรื่อง โดยได้เชิญ ครูมาลี คงประพัสส์ ผู้เชี่ยวชาญด้านละครชาตรีและละครนอกของกรมศิลปากรมาฝึกหัดให้

๔. เป็นผู้ให้แนวคิดการแต่งตัวละครแบบลำลอง โดยมีคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลงเป็นที่ปรึกษา จึงมีแบบแผนการแต่งกายแบบประหยัด เช่น เกล้าจุกกะบังหน้าแทนชฎา ส่วนเสื้อผ้าก็ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ดูคล้ายการแต่งกลายแบบยืนเครื่องและใช้เป็นแบบอย่างมาจนทุกวันนี้

๕. เป็นผู้ตัดต่อบทละคร กำกับการแสดงละครทั้งบนเวทีและกลางแจ้งในงานต่างๆ เช่น งานอนุกาชาดและงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนเป็นประจำทุกปี

๖. ได้รับเลือกเป็นตัวแทนของประเทศไทยไป

ประชุมเกี่ยวกับการละครในภูมิภาคเอเชียที่ประเทศอินเดีย

๗. ได้รับทุนกระทรวงศึกษาธิการไปศึกษาและดูงานที่ประเทศฟิลิปปินส์เป็นเวลา ๑ ปี ในโอกาสนี้ได้ทำชื่อเสียงให้กับประเทศไทยโดยการเดี่ยวจะเข้ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นที่ชื่นชอบของชาวฟิลิปปินส์เป็นอย่างมาก และได้นำโน้ตเพลงชาติไทยไปสอนนักดนตรีฟิลิปปินส์จนสามารถบรรเลงได้

๘. เป็นผู้ริเริ่มพิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ในวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

๙. เป็นหัวหน้าหมวดวิชาดนตรีนาฏศิลป์

๑๐. ฟื้นฟูการแสดงละครปริศนาของรัชกาลที่๖ โดยนำมาสอนนักเรียนฝึกหัดครูและสมาชิก อ.ศ.ร. ตามรูปแบบเดิมทุกประการ ทำให้มีการแสดงละครปริศนาแพร่หลายมาจนทุกวันนี้

นางมหาเทพกษัตรสมุหยังมีผลงานที่ทำร่วมกับสถาบันอื่นอีกดังนี้ คือ

๑. เป็นกรรมการรุ่นแรก ในการร่างหลักสูตรวิชาขับร้อง ฟ้อนรำ ของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

๒. เป็นผู้ร่างหลักสูตรและจัดให้มีการอบรมวิชานาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติแก่สมาชิกชุมนุมละครของคุรุสภา ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา ๑๖.๓๐-๑๘.๓๐ น.ตั้งแต่เริ่มตั้งจนเลิกชุมนุม หลังการอบรมแล้วได้จัดให้มีการเสนอผลงาน ละครเรื่องทหารเอกพระพันวสา จากการเขียนบทของ รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา คือ นายวงศ์ ท. พุกประยูร และนางมหาเทพกษัตรสมุหเป็นผู้บรรจุเพลงและกำกับการแสดง

๓. เป็นกรรมการร่างหลักสูตรวิชาชุดครู พ.ม.ชุดวิชาการละครเพื่อการศึกษาของกองส่งเสริมวิทยฐานะ กรมการฝึกหัดครู

๔. เป็นกรรมการร่างหลักสูตรวิชาชุดครู พ.ม.ชุดวิชาการละครเพื่อการศึกษาของคุรุสภา

๕. เป็นกรรมการออกข้อสอบวิชาชุดครู พ.ม.ชุดวิชาการละครเพื่อการศึกษาของกองส่งเสริมวิทยฐานะ กรมการฝึกหัดครู

๖. เป็นวิทยากรร่วมกับหน่วยการศึกษานิเทศ อบรมครู อ.ศ.ร.

๗. เป็นกรรมการจัดทำบทเรียนเพลงไทยระดับประถมศึกษา ของวิทยุศึกษา ตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน

๘. แต่งเพลงพร้อมทั้งให้ทำนอง ประกอบบทเรียนของวิทยุศึกษา

๙. เป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีไทยที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงประสานมิตรหรือปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง

๑๐. ช่วยทำตำราของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ ๑๑ ดุริยางคศิลป์ไทย หลักสูตรปริญญาตรี แขนงวิชาไทยคดีศึกษา เพื่อใช้สอนในระบบการศึกษาทางไกล

จะเห็นได้ว่านางมหาเทพกษัตรสมุหเป็นผู้มีความสำคัญต่อชาติทางด้านศิลปะการแสดงในด้านดนตรี นาฏศิลป์ คีตศิลป์ การละคร การประพันธ์เพลง และการอำนวยเพลง ด้วยการฟื้นฟูดนตรีและเพลงไทยของบิดาที่เคยสร้างผลงานและชื่อเสียงในอดีต โดยการอนุรักษ์สืบต่อเผยแพร่และสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆขึ้น ดังปรากฏในผลงานเด่นที่ยกมา และท่านยังตั้งใจที่ยังทำต่อไป

จากประวัติและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะ การช่างศิลปะและการฝีมือ

บุตร ๔ คน

บุตร หลาน "สาคริก"

บุตร หลาน "สาคริก" และ "ศิลปบรรเลง"

เหลน ๓ คน นลิน สาคริก, ณัฐพล อรรถวิภัชน์, ปิยพัทธ์ อรรถวิภัชน์

สวดพระอภิธรรม
วันที่ ๑๖-๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔

คำไว้อาลัย

นางมหาเทพกษัตรสมุห

(บรรเลง สาคริก)

ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะและการช่างฝีมือ
พุทธศักราช ๒๕๓๓

นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) เป็นผู้ที่มีความชำนาญ ความสามารถในการเล่นดนตรีเป็นอย่างดี ท่านคลุกคลีอยู่กับการเล่นดนตรีมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ท่านเล่นดนตรีได้ดีทั้งเครื่องตีและเครื่องสาย เครื่องดนตรีที่ชำนาญที่สุดก็คือ ระนาดทุ้ม ท่านเป็นอาจารย์สอนดนตรี และผู้ก่อตั้งวงดนตรีไทยในสถานศึกษาหลายแห่ง เริ่มให้มีการประกวดขับร้องเพลงไทยและดนตรีไทย ท่านได้เขียนตำราดุริยางคศิลป์ไทย และก่อตั้งชมรมดนตรีไทย จัดทำบทเรียนดนตรีนาฏศิลป์ทางวิทยุโรงเรียน สามารถนำดนตรีไทยไปเผยแพร่ยังภูมิภาคเอเชียเพื่อสืบทอดมรดกทางด้านดนตรีไทย

นอกจากมีความสามารถทางด้านดนตรีแล้ว ท่านยังมีผลงานด้านแต่งเนื้อร้อง ทำนองเพลง บทเพลงของท่านจะสนุกสนาน เป็นที่พอใจแก่เด็กๆ และเป็นคติสอนใจให้ความรู้ในเรื่องนิทานของไทย จัดวงดนตรีและละครไปแสดงเป็นการกุศลหลายแห่ง ให้ความรู้และสอนดนตรีไทยให้กับครูดนตรีและผู้สนใจทั่วไป เป็นผู้พากย์ภาพยนตร์เป็นคนแรกและก่อตั้งมูลนิธิ "หลวงประดิษฐไพเราะฯ" เพื่อเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีไทย นับได้ว่านางมหาเทพกษัตรสมุหเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง ทำงานด้วยความมุ่งมั่นบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยเหนื่อย เป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังใจและทุนทรัพย์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติตลอดมา

การจากไปของท่านในครั้งนี้ นับว่าเป็นการสูญเสียบุคลากรที่เป็นทรัพยากรอันมีค่าต่อประเทศชาติบ้านเมืองอย่างน่าเสียดาย ในนามของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่าน จงพบแต่ความสุข สงบ ชั่วนิรันดร เทอญ

นายเกียรติศักดิ์ อิชยานันท์
รองเลขาธิการฯ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

อาลัยรัก
คุณครูบรรเลง

ได้ทราบข่าวมรณกรรมของคุณครูบรรเลง มหาเทพกษัตรสมุห จากจดหมายของอาจารย์มาลินี สาคริก ด้วยความเศร้าสลดใจยิ่ง เป็นการสูญเสียครูคนสุดท้ายของดิฉันในชีวิตนี้ ขอขอบคุณอาจารย์มาลินี ที่ส่งข่าวให้ทราบ

นึกเห็นภาพชัดเจนในอดีต เมื่อ ๗๐ ปี เศษมาแล้ว "คุณครูบรรเลง" เข้ามาเป็นครูใหม่ๆ ที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ได้มาสอนวิชาขับร้องให้แก่พวกเรา ตั้งแต่ตอนที่ดิฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ดิฉันรักคุณครูมาก เพราะดิฉันชอบร้องเพลง และจำได้ว่าเมื่อถึงคราวสอบไล่ได้ร้องเพลง"นกขมิ้น" ได้คะแนนเกือบเต็ม คือ ๙ ใน ๑๐ คะแนน

ตั้งแต่นั้นมา ดิฉันก็เลยปลาบปลื้มตัวเองว่าร้องเพลงเพราะทำให้ชอบร้องเพลงจนเป็นนิสัย ร้องให้ตนเองฟังบ่อยๆ แม้ในขณะนี้วัยจะขึ้นเลข ๙ อยู่แล้ว...เสียงก็ไม่มี...เอื้อนก็ไม่ได้ จะตั้งใจร้องยังไงเสียงก็ยังขาดเป็นห้วงๆ ทั้งเพื่อนทั้งแหบจนทนฟังไม่ได้อยู่แล้ว...ก็ยังแอบร้องเบาๆให้ความสุขแก่ตนเองอยู่บ่อยๆ....นี่คือมรดกที่คุณครูทิ้งไว้ให้แก่ดิฉัน

โอกาสสุดท้ายนี้ ดิฉันขอกราบรำลึกพระคุณอย่างสูง และขอตั้งจิตอธิษฐานโดยอ้างอิงคุณพระรัตนตรัย และมหากุศลที่คุณครูทำไว้แล้วเป็นอันมากแก่สังคมและประเทศชาติ จนได้รับการยกย่องเป็นบุคคลดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงละครและดนตรีไทย ตลอดจนกุศลเจตนาที่ได้ก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯเพื่ออนุรักษ์งานนี้ให้ถาวรมั่นคง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย รวมทั้งกุศลกรรมอื่นๆ อีกเป็นอันมาก ที่คุณครูได้กระทำสะสมไว้แล้วตลอดเวลาอันยาวนานของชีวิต ประกอบกับบุญกุศลที่ลูกหลาน ญาติมิตรตั้งใจบำเพ็ญอุทิศให้ในโอกาสสุดท้ายนี้ จงรวมเป็นพลวปัจจัยน้อมนำให้ดวงวิญญาณของคุณครูไปสู่สุคติ ประสบแต่ความสุขสงบในสัมปรายภพชั่วนิรันดร

คุณหญิงกระจ่างศรี รักตะกนิษฐ

กราบคุณครูของศิษย์ ด้วยความรักและเคารพยิ่ง

ดิฉันเป็นศิษย์ของท่านอาจารย์บรรเลง มหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ในสมัยที่ท่านยังเป็นอาจารย์บรรเลง ศิลปบรรเลง สอนวิชาขับร้องเพลงและดนตรีไทยอยู่ในโรงเรียนเบญจมราชาลัย และเป็นศิษย์ของท่านมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมต้น ท่านเป็นผู้ที่ทำให้โรงเรียนเบญจมราชาลัยมีชื่อเสียงเกียรติคุณเป็นเยี่ยม เช่น ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมในการแสดงงานอนุสภากาชาดประจำปีของโรงเรียนต่างๆ ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง การแสดงดนตรี, ละครเรื่องมหาสุมพร, การแข่งขันกีฬานักเรียนหญิงของโรงเรียนต่างๆ เป็นต้น ทำให้ศิษย์ของเบญจมราชาลัยสมัยนั้นได้ซึมซับความดีงามทางศิลปวัฒนธรรมด้านนี้ ให้เป็นประโยชน์ที่จะนำไปเป็นตัวอย่างต่อๆ กันไปในทั่วทุกสถานศึกษา เพราะนักเรียนเบญจมราชาลัย ในสมัยที่อาจารย์สอนอยู่นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ถูกส่งมาจากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อมาเรียนวิชาสามัญและวิชาครูที่โรงเรียนนี้ แล้วกลับไปสอนในจังหวัดที่ส่งให้มาเรียน โรงเรียนเบญจมราชาลัยจึงมิใช่โรงเรียนที่สอนแต่วิชาสามัญเท่านั้น

เมื่ออาจารย์บรรเลงท่านได้มาสอนนักเรียนผู้ที่ส่วนใหญ่จะไปเป็นครูต่อไป เช่นนี้ก็นับว่าท่านได้มีโอกาสช่วยสืบสานและทนุบำรุงเผยแพร่

" สร้างครูหญิงให้ทั่วหัวเมืองไทย สร้างครูใหญ่ไม่น้อยกว่าร้อยคน"

ตามคำของ ฯพณฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุลฯ

เป็นการร่วมสร้างสรรค์ให้ส่วนภูมิภาคของประเทศไทยมีการศึกษาดีขึ้นเจริญขึ้นอย่างมากและพัฒนาก้าวหน้ามาเป็นลำดับ เมื่อทางการกำหนดให้โรงเรียนเบญจมราชาลัยมีเพียงชั้นมัธยมเท่านั้น ก็ได้เปิด โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ขึ้นที่ถนนเพชรบุรี โดยให้นักเรียนชั้น ม.๗ ไปเรียนที่นั่น พร้อมทั้งเปิดรับนักเรียนตั้งแต่ ชั้น ม.๑ ด้วย ท่านอาจารย์บรรเลงก็ได้ย้ายตามไปสอนศิษย์ที่โรงเรียนนั้นเหมือนเช่นเดิม เมื่อเปิดโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัยซึ่งปัจจุบันนี้คือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ท่านอาจารย์บรรเลงก็ได้ย้ายจากโรงเรียนเดิมมาสอน ณ ที่นี้ จนครบเกษียณอายุราชการ ตลอดเวลาที่รับราชการ ท่านได้มีส่วนผลิตครูให้ไปสอนทั่วประเทศไทย

ดิฉันรู้สึกเป็นโชคดีอย่างยิ่งที่ได้เป็นศิษย์ของท่านอาจารย์บรรเลงคนหนึ่ง ถึงแม้ดิฉันจะไม่มีพรสวรรค์ในศิลปะการขับร้อง การดนตรี แต่ดิฉันมีศรัทธาที่จะเรียนวิชาที่อาจารย์สอนให้ดีที่สุด และท่านก็ได้ให้ความเมตตาแก่ศิษย์ทุกคนเสมอ ซึ่งยังเป็นพระคุณที่ประทับใจของศิษย์ตลอดเวลา

ชีวิตระหว่างรับราชการ ท่านอาจารย์บรรเลงได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ในหลายสถาบันวิชาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แม้หลังเกษียณอายุราชการ ก็ยังเพิ่มพูนยิ่งขึ้นเพื่อประเทศชาติจนได้รับเกียรติเป็น **"บุคคลดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงละครและดนตรีไทย"** เป็นที่ปลาบปลื้มปีติยินดี และแซ่ซ้องสาธุการจากบรรดาผู้ที่รักเคารพนับถือ และบุคคลทั่วไป

ถึงแม้ท่านจะจากเราไปแล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แต่เกียรติยศ เกียรติคุณ ของท่านยังคงอยู่ในแผ่นดินไทยนี้ตลอดกาล

ขอกุศลผลบุญ คุณงามความดี ของท่านอาจารย์บรรเลง มหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก) ที่ได้บำเพ็ญไว้ และบุญกุศลที่ญาติมิตรได้บำเพ็ญให้ตามวาระและโอกาส จะเป็นพลวปัจจัยให้ดวงวิญญาณของท่านอาจารย์ ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ พร้อมด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ ทุกประการ

จากศิษย์

คุณหญิงบุญเลื่อน เครือตราชู

อดีตอธิบดีกรมสามัญศึกษา

สำนึกในพระคุณ
ครูบรรเลง

เมื่อสมัยเป็นเด็กวัยรุ่นจำได้ว่าเหมือนเด็กบ้านนอก เร่ร่อนตามพ่อแม่ไปอยู่ตามมณฑลต่างๆ ย้ายทั้งบ้านย้ายทั้งโรงเรียน สมัยโน้นแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑลยังไม่มีจังหวัด คุณพ่อเป็นนายทหารมีตำแหน่งทางกฎหมายเรียกว่าอัยการมณฑล ต้องย้ายทุกๆ ๒ หรือ ๓ ปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๓-พ.ศ. ๒๔๗๖ คงจะเป็นบุญเป็นโชควาสนาของดิฉันด้วยกระมัง คุณพ่อถูกย้ายเข้ากรุงเทพฯ ปลูกบ้านอยู่แถวถนนราชดำเนินกลาง เช่าที่พระคลังข้างที่อยู่ ดิฉันได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเบญจมราชาลัย ซึ่งอยู่ใกล้เสาชิงช้า เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูที่มีชื่อเสียงมากในสมัยกระโน้น ดิฉันเป็นนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัยตั้งแต่มัธยม ๓ ถึง มัธยม ๖

โรงเรียนนี้ให้ความรู้พื้นฐาน การบ้านการเรือนดีมาก เหมาะแก่การดำเนินชีวิตแบบธรรมดา คุณครูในยุคนั้นคือคุณครูสะอิ้ง เป็นครูประจำชั้นมัธยม๔ สอนคำนวณ คุณครูผ่อง จารุประกร (อักษรานุเคราะห์) เป็นครูประจำชั้นมัธยมปีที่ ๕ สอนภาษาไทย คุณครูท่านอื่นๆ ก็มี อาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์ วรสาสน์ และอาจารย์สิริ จินธนาสา เป็นอาจารย์ใหญ่ทั้ง ๒ ท่านต่อเนื่องกัน นอกนั้นก็มีครูกระแสร์ สอนภาษาอังกฤษ ครูถาวร, ครูกรองทอง, ครูกรองแก้ว, ครูประภาพรรณ (ต่อมาเป็น คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ) และคุณครูบรรเลง ศิลปบรรเลง ต่อมาแต่งงานกับพระมหาเทพกษัตรสมุห ใช้นามสกุลสาคริก

ดิฉันรักคุณครูของดิฉันทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง **"คุณครูบรรเลง ศิลปบรรเลง"** เพราะได้อยู่ใกล้ท่านค่อนข้างนาน และท่านมิได้สอนดิฉันเฉพาะในหลักสูตรเท่านั้น ท่านสอนดนตรี สอนเย็บปักถักร้อย สอนร้อยดอกไม้ ยังจำได้ว่าท่านสอนดนตรีไทย ซอด้วง ซออู้ ทำเพลงให้อนุกาชาดหัดกายบริหารในสนามหญ้าวงกลมซึ่งอยู่ที่หน้าโรงเรียน สอนปักหมอนอิงมีลวดลายเป็นหนุมานหาวเป็นดาวเป็นเดือน สำหรับเตรียมการสอบไล่ สอนร้อยพวงมาลัยคอ พวงมาลัยข้อมือ ก่อนหน้านั้น คุณครูรัชฎา ชัยจิตรธรรม สอนขับร้อง ทำให้รู้จักเพลงชั้นเดียว สองชั้นและสามชั้น คุณครูเล็กสอนกับข้าว สอนวิธีจ่ายตลาด วิธีเลือกซื้อผัก ซื้อเนื้อ อีกทั้งสอนวิธีทำกับข้าวเดือนละ ๑ อย่าง ทำเสร็จแล้วขายเป็นอาหารกลางวันรับประทานเอง สนุกมาก สอนแกงเผ็ด แกงมัสหมั่น แกงกะหรี่ ของหวานก็มี สังขยา ขนมหม้อแกง ดูเถอะค่ะวิชาศิลปะเหล่านี้ นำไปใช้กับครอบครัวและสังคมได้อย่างวิเศษจริงๆ

ตลอดชีวิตที่ผ่านไปแล้วกว่า ๖๐ ปี ดิฉันเฝ้านึกถึงวิชาการและประสบการณ์ขั้นพื้นฐานที่นำไปใช้กับครอบครัวได้อย่างสุขสมบูรณ์ มิหนำซ้ำดิฉันยังได้นำไปถ่ายทอดให้แก่คนในบ้านได้อีก ปัจจุบันนี้แม่

บ้าน ลูกจ้าง เด็กรับใช้ในบ้านดิฉัน ทำกับข้าว ทำดอกไม้ จัดแจกัน ห่อของขวัญ ให้ความสะดวกสบายแก่ดิฉันได้ และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องไปซื้อหาให้สิ้นเปลือง

ข้อความที่เขียนมานี้เป็นสิ่งที่ดิฉันประสบพบเห็นและอยู่ในความทรงจำมานานเต็มทีจึงอาจหลงลืมชื่อและนามสกุลของบางท่านไปบ้าง ขอได้โปรดอภัยให้แก่ผู้เขียนที่สูงอายุเช่นดิฉันด้วย

ดิฉันสังเกตเห็นมาแต่ไหนแต่ไรแล้วว่า บ้านที่ชอบเล่นดนตรีหรือมีเลือดเนื้อเชื้อไขจาก พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นนักดนตรี เป็นครูบาอาจารย์ทางดนตรีในอดีต เช่น ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ เป็นต้น ท่านเหล่านี้มักจะมีครอบครัวที่สงบสุข บรรลุความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ทุกคนฉลาด มีความรู้และเป็นคนดี หมายถึงไม่เป็นคนพาล ลูกๆ ไม่เสียเลยสักคน ทั้งนี้เพราะดนตรีสร้างสัมพันธ์ในครอบครัว และดนตรีมักจะชักนำผู้เล่นให้เป็นคนจิตใจดี อ่อนโยนละมุนละไม พี่น้องรักใคร่ปรองดองกัน

หากคุณแม่และคุณครูทั้งหลายจะจดจำคุณความดีของคุณครูบรรเลงไว้เป็นแบบอย่าง และนำไปปฏิบัติบ้าง พ่อ แม่ ผู้ปกครองทางบ้าน สังคมและบ้านเมืองคงจะเป็นสุขสงบมากกว่านี้ ไม่ต้องวุ่นวายกับการจัดระเบียบสังคม

อีกประการหนึ่ง ขอวอนเด็กทั้งหลาย ให้ช่วยกันสำนึกในบุญคุณของ "คุณครู" ซึ่งมีพระคุณแก่ศิษย์อย่างใหญ่หลวง ด้วยท่านสอนให้เป็นคนดีละเว้นความชั่ว เท่านี้ก็จะเป็นการสร้างบุญกุศลอย่างสูง และควรรักษาไว้ให้เป็นประเพณีอันดีงามสืบไป

สุดท้ายนี้ ขอกราบอธิษฐานขอคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดอัญเชิญดวงวิญญาณของ คุณครูบรรเลง ที่เคารพรัก ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

คุณหญิง ม.ล.อนงค์ นิลอุบล (ชุมสายฯ)

รำลึกถึงพระคุณ คุณครูบรรเลง

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มงานส่งเสริมคุณภาพการศึกษาอีกงานหนึ่ง ได้แก่ งานวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา และเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๘ สถานีวิทยุศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ออกอากาศรายการเพื่อการศึกษาประชาชน ปัจจุบันคงเรียกกันว่า เพื่อการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในขณะเดียวกันวัตถุประสงค์หลักของโครงการนี้ รวมการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาในโรงเรียนไว้ด้วย

ในระยะเวลา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เมื่อสถานีวิทยุศึกษาเริ่มกระจายเสียงตรงไปที่โรงเรียน เป็นโครงการวิทยุโรงเรียน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เตรียมงานสำคัญนี้อย่างมีระบบ มีการฝึกอบรมบุคลากรผู้จัดรายการและนักเรียนกับครูผู้ใช้รายการ เป็นต้น ที่น่าจดจำเป็นตัวอย่างก็คือ ท่านนำทีมงานสำรวจความต้องการของนักเรียนและครู มีการสอบถามระบอบประชาธิปไตย ได้ข้อมูลว่า นักเรียนและครูต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด ในกระบวนการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ๓ วิชา ได้แก่ ขับร้องและดนตรี ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา จึงได้เริ่ม "ทดลอง" ออกอากาศรายการ "วิทยุโรงเรียน" ๓ วิชานี้ก่อน

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ผู้มีวิสัยทัศน์สูง ดำเนินการเชิญผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่างๆ มาร่วมงาน นางมหาเทพกษัตรสมุหหรือผู้ที่ศิษย์ใกล้ชิดเรียกด้วยความเคารพรักอย่างสูงว่า "คุณครูบรรเลง" เป็นผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่ง ที่หม่อมหลวงปิ่นฯ เลือกเอง ท่านรับเชิญเป็นกรรมการจัดรายการวิทยุโรงเรียน วิชาขับร้องและดนตรี พร้อมกับคุณพี่ของท่านคือคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ทั้งสองท่านเป็นกรรมการร่วมงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีอื่นๆ อีกหลายท่าน เป็นทีมงานที่ทำงานด้านความเสียสละเป็นอย่างสูง

คุณครูบรรเลงช่วยงานกระจายเสียงวิชาขับร้องและดนตรีด้วยใจรัก ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์และดนตรี ในขณะเดียวกันก็เป็น "ครู" ในความหมายอันแท้จริง เป็นต้นแบบที่ดีของสานุศิษย์จำนวนมากมายก่ายกองในสถาบันการศึกษาที่ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ เช่น โรงเรียนเบญจมราชาลัย และโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ที่สำคัญคือสถาบันฝึกหัดครู ในวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นอาทิ ที่สำคัญมากก็คือคุณูปการในด้านการสอนนาฏศิลป์ขับร้องและดนตรี ผ่านสื่อมวลชนตามโครงการกระจายเสียงเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และชมรมอาสาสมัครเอกชนที่เห็นความจำเป็นที่ต้องส่งเสริม สุนทรียภาพในชีวิตของคนไทย

คุณครูบรรเลง ได้รับความยกย่องชูเกียรติ เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะและการช่างฝีมือจากทางราชการ แต่การเชิดชูเกียรติที่ยิ่งใหญ่อันแท้จริงมาจากศิษย์ของท่าน และผู้ที่มีโอกาสร่วมงานการศึกษาด้านขับร้องดนตรีและนาฏศิลป์กับท่าน ผู้คนคงจะรำลึกถึงพระคุณของคุณครูบรรเลงอยู่ชั่วกาลนาน

คุณหญิงอัมพร มีศุข

ระลึกพระคุณ

เมื่อไปเข้าโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ได้เรียนวิชาขับร้องกับคุณครูบรรเลงตลอดมา จนออกไปเรียนต่อวิชาพยาบาลที่โรงเรียนพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ไม่ได้เรียนวิชาขับร้องเพลงไทยเดิมอีกเลย อันที่จริงเรื่องเพลงไทยเดิมนั้นมีพื้นมาจากโรงเรียนเก่าบ้างแล้ว แต่ไม่ได้เรียนติดต่อกันเป็นเวลายาวนานเหมือนที่โรงเรียนเพชรบุรีฯ เพลงภาษาอังกฤษก็สนใจบ้างเหมือนกัน ดุษฎี (ปันยารชุน) โอสถานนท์ พยายามสอนให้...แต่ก็ไม่ค่อยเป็นผล เรื่องกีฬานี่ท่าว่าสนใจอยู่เหมือนกัน กาญจน์ (ฟอร์ดี้) ว่องวานิช กับ สลาด ชุณหวัต (ต่อมาเป็น ศาสตราจารย์คุณหญิงสลาด ทัพวงศ์) เป็นนักวิ่งที่นำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน รู้สึกชื่นชมมาก ตามเขาไปลงสนามอยู่พักหนึ่ง...ก็ถอยมาเป็นกองเชียร์อยู่ข้างสนาม จึงเหลืออยู่แต่เรื่องเพลงไทย...ซึ่งไม่รู้เลยว่าจะต้องใช้ประกอบงานอาชีพในวันข้างหน้า

เมื่ออยู่โรงเรียนเพชรบุรีฯ มีความสุขสนุกสนานมาก จึงรักโรงเรียนมาก คุณครูบรรเลงมีส่วนสำคัญที่ทำให้รักโรงเรียน เพราะท่านใจดี หน้าตายิ้มแย้มอยู่เป็นนิจ จึงกล้าเข้าไป "ประจ๋อประแจ๋" ด้วย ท่านก็เมตตาให้ความรู้เพิ่มเติมตามต้องการ ท่านคงทราบว่าเด็กคนนี้ชอบเพลง ออกจากโรงเรียนเพชรบุรีฯ มาเรียนต่อจนสำเร็จและทำงานพยาบาลผดุงครรภ์ตามที่เรียนมา มาเริ่มใช้เพลงเป็นอันมาก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ คือเมื่อเข้ารับราชการในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำหน้าที่พระพี่เลี้ยง ได้ร้องเพลงกล่อมพระบรรทมเจ้านายน้อยๆ จนเป็นที่กล่าวขานกันว่า "เพลงลมพัดชายเขา" เป็นเพลงประจำตัวของ "หง่า" ตามความสังเกตของเจ้านายน้อยๆ พระองค์นั้น แต่นั้นมาก็ได้รับคำขอร้องให้ร้องเพลงอยู่เสมอ

คุณครูบรรเลง ท่านให้ทั้งความรู้และกำลังใจ จึงมีความมั่นใจที่จะร้องเพลงในงานชุมนุมต่างๆ ได้โดยไม่รู้สึกประหม่าหรือตื่นเต้นจนเสียการ

คุณมาลินี สาคริก บุตรีของท่านปรารภว่า บัดนี้เป็นกำพร้าโดยสมบูรณ์แล้ว นอกจากญาติพี่น้องแล้วก็มีลูกศิษย์ของ "คุณแม่" ซึ่งนับถือว่าเป็น "คุณน้า" หรือ "พี่" หรือ "น้อง" ...ขอบอกว่า...รับเป็น "น้า" ยินดีช่วยเหลือทุกอย่างตามกำลังคนแก่...ถือว่าเป็นโอกาสสนองพระคุณ "คุณครู" ในบั้นปลายชีวิต

ท่านผู้หญิงสง่า อิงคุลานนท์

รำลึกพระคุณครู

เมื่อทราบถึงการจากไปของ**คุณครูบรรเลง-นางมหาเทพกษัตรสมุห** มารดาคุณมาลินี สาคริก ข้าพเจ้ารู้สึกอาลัย ด้วยมีความชื่นชมนับถือท่าน ที่สืบทอดการดนตรีไทยจากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้บิดาร่วมกับพี่น้องสกุล "ศิลปบรรเลง" อาทิ **คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง** และบรรดาศิษย์ท่านครูฯ

สมัยเรียนหนังสือที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ใกล้วัดสุทัศน์เทพวราราม ชั้นประถม ราว ๘๐ ปี มาแล้ว ต้องเรียนวิชาขับร้องเพลงไทย นักเรียนชอบมาก ครูสอนคนแรกคือ **คุณครูรัชดา บูรณศิริ** เพลงแรกเป็นเพลงทำนองชั้นเดียว คือ เพลงสร้อยสนตัด สนุกสนาน เมื่อเอื้อนทำนอง "เจ้าเอย...น้องเอย" ยังจำวรรคแรกได้ว่า

"ดวงประยงค์ลงอับลับไสล
อรุณไขขาวกระจ่างกลางเวหา..."

เมื่อเรียนชั้นสูงขึ้นทำนองก็ยากขึ้น ถึงชั้นมัธยมได้ครูใหม่ นักเรียนตื่นเต้นรอคอย คือ**ครูบรรเลง ศิลปบรรเลง** ท่านรูปร่างสูงโปร่ง ผมสลวยสวยขำ น้ำเสียงกังวาน ฝึกเพลงแขกสาหร่าย ลาวดวงเดือน และหกบท ทำนองยากขึ้นกว่าชั้นประถม นักเรียนก็ชอบและรักครู พอพ้นชั้นมัธยมปีที่ ๕ แล้ว ก็ไม่มีชั่วโมงร้องเพลง ไม่ได้พบกับครูอีก จนต่อมาเรียนจบจากโรงเรียนมัธยมแล้วเข้าเรียนอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย จนจบปริญญาตรีแล้ว ออกมาได้ร่วมงานกับสมาคมสตรีอุดมศึกษาฯ พบและสนิทสนมกับ คุณมาลินี สาคริก บุตรพระมหาเทพกษัตรสมุหและคุณครูบรรเลง จึงได้ใกล้ชิดกับ "คุณครู" อีกครั้งหนึ่ง

ขณะนั้น "คุณครู" พร้อมพี่น้องและศิษย์ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ จัดแสดงละครและดนตรีไทยที่ตำบลบ้านบาตร ข้าพเจ้าเคยไปชมเมื่อครั้งสมาคมสถาปนิกสยามฯจัดรับรองสถาปนิกอเมริกันมีชื่อเสียงคือ **นายบัคมินสเตอร์ ฟุลเลอร์** พร้อมเลี้ยงอาหารจากครัว **"ศรทอง"** (ชื่อบิดาท่าน) ในความดูแลของ "คุณครู" สืบทอดฝีมือตามตำรับภรรยาท่านครูฯ ผู้เป็นมารดา อาหารที่ติดใจจำได้ คือ "แกงจืดจาวตาลสด" ต่อมาท่านเปิดร้านอาหาร **"โชติรส"** (ชื่อมารดาท่าน) ในบริเวณบ้านที่ถนนเศรษฐศิริ อันเป็นสถานสอนดนตรีไทยสายท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯด้วย เมื่อข้าพเจ้าและพี่น้องจัดทำบุญอายุพระภิกษุ

บิดา ที่วัดราชสิทธาราม ฝั่งธนบุรี ก็ได้อาหารจาก "ครัวโชติรส" จัดไปเลี้ยงพระ เป็นที่พอใจในรสมือทั่วกัน ข้าพเจ้ายังระลึกขอบคุณ

นอกจากนั้น "คุณครู" ยังได้เป็นแรงสำคัญในการหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนฝึกหัดครูของ **"มูลนิธิอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิวรสาสน์"** อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูเบญจมราชาลัย และโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ โดยให้สถานที่บ้านของท่านเป็นศูนย์รวม ข้าพเจ้าเองก็เป็นศิษย์เก่าของทั้งสองสถาบันฯ

คุณครูล่วงลับไปตามอายุขัย ฝากความระลึกไว้แก่ผู้อยู่ข้างหลัง ถึงคุณความดีและคุณูปการที่ท่านได้ประกอบแล้ว คงเป็นกุศลส่งสนองให้ท่านได้ถึงซึ่งสุคติในสัมปรายภพ

ด้วยความเคารพระลึกพระคุณ

คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง

คุณครูบรรเลง ศิลปบรรเลง
(นางมหาเทพกษัตรสมุห)

พ.ศ. ๒๔๗๐ ชาวเบญจมราชาลัยซึ่งมีเพื่อนๆ และดิฉัน ขณะนั้นกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ต่างยินดีปรีดากันเป็นการใหญ่ เพราะได้ข่าวว่าจะได้ครูสอนร้องเพลงคนใหม่ คนเก่าที่ท่านสอนอยู่นั้นชื่อ คุณครูรัชฎา เป็นน้องคุณครูนภาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยท่านอาจารย์ใหญ่ (หม่อมเจ้าหญิงจันทรนิภา เทวกุล) คุณครูรัชฎาท่านร่างท้วมๆร้องเพลงเสียงหวานเราก็ศรัทธาท่านอยู่หรอก แต่ครูที่จะได้ใหม่มีคุณภาพสูง เพราะท่านมีเทือกเถาเหล่ากอมาจากการดนตรีจริงๆ ท่านเป็นบุตรสาวคุณหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านชื่อคุณครูบรรเลง ศิลปบรรเลง

เช้าวันแรกที่ท่านจะมาสอน พวกเรากลุ่มใหญ่ออกันอยู่ที่ "ลับแลศักดิ์สิทธิ์" ที่ได้ชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์นี้เพราะเป็นลับแลไม้บานใหญ่ ตั้งอยู่ที่สนามวงกลมด้านหน้าโรงเรียน บังกั้นสายตาคนภายนอกที่จะมองเข้ามาเห็นภายในโรงเรียน เวลาเปิดประตูใหญ่หน้าโรงเรียน ประตู...น่ะใหญ่หรอก แต่ช่องที่เปิด-ปิดให้คนเข้า-ออกนั้น เป็นช่องของบานประตูเล็กนิดเดียว ซึ่งปกติคนเข้า-ออกจะต้องก้มตัวมุดข้ามธรณีประตูเข้ามา และตรงช่องนี้จะต้องมีเก้าอี้คนเฝ้าประตู ผลัดเปลี่ยนกันนั่งตลอด ๒๔ ชั่วโมง ใครแปลกปลอมเข้า- ออก โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้เด็ดขาด ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็น "ลับแลศักดิ์สิทธิ์"

และพวกเราทั้งนักเรียนประจำและนักเรียนไป-มา ต่างก็จับกลุ่มกันคอยท่านด้วยความตื่นเต้นดีใจที่ลับแลศักดิ์สิทธิ์นี้

ท่านเป็นคนเอวบางร่างน้อย เวลาเดินดูอรชรอ้อนแอ้น เดินเร็ว ผิวเนื้อสองสี นุ่งผ้าโจงกระเบนสีเลือดหมูอันเป็นสีประจำโรงเรียน สวมเสื้อสีขาว เมื่อพวกเรากระพุ่มมือไหว้ท่าน หน้ายิ้มนิดๆสายตามองกวาดรวดเร็ว และโดยไม่ได้กล่าววาจาใดๆ ท่านก็เดินผ่านไป

เรารู้สึกว่าอายุท่านยังน้อยมาก ดูจะไล่เลี่ยกับรุ่นพี่ของเราบางคน ดังนั้นท่านคงรู้สึกลำบากในการวางตัว แต่คุณภาพในความรู้ของท่านสูง ดิฉันยังเคยนึกประหลาดใจ แม้เมื่อไม่นานมานี้ ไปถามเพลงท่านซึ่งไม่คาดว่าท่านจะรู้ ท่านก็เอื้อนทำนองให้ฟังได้ทันที

ท่านเชี่ยวชาญในการร้องเพลงจริงๆ

ในสมัยที่ดิฉันเรียนหนังสืออยู่รู้สึกว่า "วิชาร้องเพลง" ซึ่งมีคะแนนเต็มเพียง ๒๐ คะแนน แต่ดูสำคัญมาก เวลาสอบไล่ปลายปี จะมีกรรมการชายอาวุโส นุ่งผ้าม่วงสีน้ำเงินสวมเสื้อนอกสีขาวแบบผ่าอก กระดุม ๕ เม็ด สวมถุงเท้าขาวยาวถึงเข่า รองเท้าสีขาว มาให้คะแนนคราวละ ๓ ท่าน (โดยมากรับ

ประทานหมากปากเปรอะ พวกเราค่อนขอดกันเพราะเกรงกลัวมากกว่า ด้วยชื่นชื่อว่า "กรรมการ" แล้วในความรู้สึกของพวกเราจะเห็นว่าท่านมาให้โทษมากกว่าให้คุณ)

เรามีรุ่นพี่คนหนึ่งร้องเพลงเสียงดังฟังไพเราะจริงๆ เป็นเพลง ๓ ชั้น ร้องยาก..เรียกว่าระดับคลาสสิค (Classic) ทำนองแต่ละช่วงยาว ๓ วา ๘ ศอก (เราว่ากันเอง) กว่าจะจบช่วง แทบขาดใจเพราะหายใจไม่ทัน (ความจริงคุณครูท่านสอนให้รู้จักผ่อนลมหายใจ โดยเอื้อนทำนองไม่ให้ขาดระยะ แต่เราไม่พยายามหัดกันเอง) เราสังเกตดูจากท่าทางท่านกรรมการว่าท่านพอใจมาก แต่ไม่ทราบว่าท่านให้คะแนนเท่าไร ? เราเดากันว่าคงได้คะแนนเต็ม...แต่พี่เขาก็ต้องร้องอยู่หลายปี คงเป็นเพราะคะแนนวิชาอื่นดึงไว้

ดิฉันน่ะเสียงเป็นเป็ดเทศ (เราค่อนขอดว่ากันเองเหมือนกัน) แต่คงจะเป็นเพราะมือดีจับสลากได้ร้องเพลงที่ง่ายหน่อย (จำไม่ได้เสียแล้วว่าชื่อเพลงอะไร) จึงได้คะแนนถึง ๑๗ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๒๐

ดิฉันยังระลึกถึงพระคุณของ"คุณครูบรรเลง" ที่ท่านพากเพียรประสิทธิ์ประสาทวิชาให้...ไม่ลืมเลือนแม้จนกระทั่งทุกวันนี้

อวยพร เปล่งวานิช

อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

ระลึกพระคุณคุณครู

ดิฉันเป็นลูกศิษย์ "คุณครู" ที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย คุณครูบรรเลงใจดีมาก ใครเจ็บใครป่วยหรือเดือดร้อน คุณครูจะช่วยเหลือเสมอ คุณครูเป็นครูสอนขับร้อง เมื่อโรงเรียนฯ ตั้งวงดนตรีของโรงเรียนขึ้น คุณครูก็สอนและคุมเอง เวลาโรงเรียนมีงานที่ต้องใช้ดนตรีก็ไม่ต้องไปหามาจากที่อื่น ต่อมาพอวงดนตรีเข้าที่ดีแล้ว คุณครูก็ต้องสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นมัธยมต้นเพิ่มขึ้นอีก เพราะ "คุณครู" มีความสามารถมาก ต่อมาคุณครูได้ย้ายตาม ท่านอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ ไปสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา, วิทยาลัยครูสวนสุนันทา และสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สุดท้าย..."คุณครู" เกษียณอายุที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา และได้รับการยกย่องเป็นบุคคลดีเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม จากผลงานด้านละครและดนตรีที่ท่านทำไว้ โดยวิทยาลัยครูสวนสุนันทาเป็นผู้นำเสนอ หลังจากที่คุณครูเกษียณอายุมาแล้วกว่า ๒๐ ปี คุณครูได้เข้ารับพระราชทานโล่บุคคลดีเด่นฯ จากพระหัตถ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี...เห็นไหมคะว่าท่านสามารถแค่ไหน ไม่ว่าลูกศิษย์ของท่านที่เป็นอาจารย์อยู่แห่งใด เกิดติดขัดเรื่องเพลงและดนตรีมาหาท่านเมื่อใด ท่านก็บอกได้โดยไม่เคอะเคือน แม้ว่าอายุท่านจะเลย ๙๐ ปี แล้วก็ตาม

เมื่อถึงเวลาที่ท่านจากพวกเราไป...ท่านก็ไปโดยสงบ ดิฉันมีความมั่นใจว่าเป็นเพราะท่านได้ทำคุณความดี มีเมตตาต่อศิษย์ และสร้างศิษย์ที่มีความสามารถไว้ในโลกมนุษย์มากมาย ส่งเสริมให้ท่านมีความสุขสบายในสรวงสวรรค์ชั้นสูงแน่นอน

กราบมาด้วยความรักและเคารพอย่างสูงยิ่ง

อำไพ กะรีวัต

แด่คุณครู-ผู้ประเสริฐ

ศิษย์รุ่นก่อนเรียกว่า "คุณครูบรรเลง" แต่ศิษย์รุ่นหลังเรียกว่า "อาจารย์บรรเลง" ตามความก้าวหน้าทางราชการของท่าน และตามความเติบโตทางวิชาการของสถาบันการฝึกหัดครูในบ้านเมืองเรา ซึ่งเริ่มมาแต่โรงเรียนฝึกหัดครู จนถึงสถาบันราชภัฏฯ

เท่าที่จำได้ ท่านสอนวิชาขับร้อง (เพลงไทยเดิม) มาตั้งแต่โรงเรียนเบญจมราชาลัย โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ จนถึงโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย โรงเรียนมี "ครูขับร้อง" เพียงคนเดียว ท่านจึงต้องสอนทุกชั้นและทุกห้องตามที่กำหนดไว้ห้องละ ๑ ชั่วโมงใน ๑ สัปดาห์ โรงเรียนดังกล่าว สอนวิชาสามัญมากกว่าวิชาครู "วิชาครู" มีสอนเฉพาะตอนเย็นหลังเลิกเรียนแล้วเท่านั้น นักเรียนสตรีจากโรงเรียนอื่นๆ หากหวังจะไปเป็น "ครู" ก็มาเรียนวิชาครูที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีฯ ในตอนเย็น ส่วนคนที่สำเร็จวิชาสามัญและไม่ประสงค์เป็น "ครู" ก็ไปเรียนต่อที่อื่น เช่น ไปเรียนวิชาการแพทย์ พยาบาล วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ เพราะฉะนั้นศิษย์ของท่านจึงมีอาชีพต่างๆ กัน

ส่วนที่เป็น "ครู" นั้นมีมากที่สุดเพราะมีเด็กผู้หญิงจากทุกจังหวัดมาเรียน "วิชาครู" ในเมืองหลวง เมื่อสำเร็จแล้วก็กลับไปเป็น "ครู" สอนที่จังหวัดภูมิลำเนาของตน...นี่เป็นเหตุให้วิชาความรู้ที่ท่านประสิทธิ์ประสาทแก่ศิษย์ได้แพร่ขยายไปทั่วประเทศ นอกจากสอนนักเรียนแล้ว ศิษย์เหล่านั้นยังช่วยกิจกรรมอื่นๆ ทางด้านศิลปะของจังหวัด และจัดแสดงละครหารายได้ช่วยเหลือโรงเรียนอีกด้วย คงเป็นท่านเป็นตัวอย่าง ในการจัดการแสดงละครให้แก่โรงเรียน

มีเรื่องที่น่าบันทึกไว้คือศิษย์ของท่านคนหนึ่ง คือท่านผู้หญิงสง่า อิงคุดานนท์ นามสกุลเดิม วัฒนศุกร์ ชนะประกวด "เพลงกล่อมเด็ก" และท่านผู้นี้ได้มีโอกาสเผยแพร่เพลงไทยในต่างแดน คือตามเสด็จองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปต่างประเทศ และได้ร้องเพลงไทยเดิมในงานรับเสด็จฯ ครั้งนั้นด้วย

คุณครูบรรเลงท่านเป็นคนใจดีมีเมตตา ไม่เคยได้ยินท่านดุว่าลูกศิษย์คนไหน และไม่เคยได้ยินใครตำหนิติเตียนท่าน เมื่อท่านออกจากราชการมาแล้ว ท่านตั้งร้านอาหารชื่อโชติรส ในบริเวณบ้านของท่าน ที่ถนนเศรษฐศิริ ได้ไปอุดหนุนบ่อยๆ ท่านบอกว่า "เคยแต่มีคนกราบไหว้....ลองมาเป็นบริกรดูบ้าง" เดาว่า...นอกจากทำงานร้านอาหารแก้เหงาแล้ว ในส่วนลึกของจิตใจ ท่านคงหวังให้ "งาน" เตือนสติไม่ให้ติดยึดกับสิ่งสมมุติ